

ВІДГУК
офіційного опонента
Пшеничної Наталі Сергіївни
на дисертаційне дослідження
БЕЗНОСЮК НАТАЛІЇ САФРОНІВНИ
«Методика професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів
трудового навчання та технологій»,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата
педагогічних наук зі спеціальності
13.00.02 — теорія та методика навчання (хімія)

Розвиток системи вищої освіти передбачає постійне оновлення змісту, запровадження сучасних освітніх технологій у навчальний процес. Зміни, що відбуваються у суспільстві, потребують підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів, впровадження ефективних форм та методів навчання у вищій школі. Важливим моментом є дотримання єдності між закладами вищої та загальної середньої освіти, у зв'язку з чим кожен учитель незалежно від фаху має бути готовим до формування в учнів ключових компетентностей, зокрема – компетентності у природничих науках та технологіях та екологічної грамотності. Це, в свою чергу, неможливо без професійно орієнтованого навчання та формування предметної компетентності з хімії.

Одним з головних напрямів підготовки майбутнього вчителя освітньої галузі «Технологія» є формування системи техніко-технологічних знань, яка поєднує природничо-наукові поняття про технічні об'єкти та їх функціональне призначення. В процесі трудового навчання (5-9 класи) учні орієнтуються на розуміння ролі матеріалів природного походження як важливого екологічного ресурсу у збереженні довкілля. У здобувачів освіти формується уявлення про сучасні технології виготовлення конструкційних матеріалів, вони усвідомлюють важливість вибору миючих засобів та їх вплив на довкілля, важливість безвідходного виробництва, шкідливий вплив хімічних матеріалів на навколишнє середовище, вчать обґрунтовувати значення хімічних матеріалів для збереження природних ресурсів. Навчальний предмет «Технології» (10-11 класи) покликаний розширювати та систематизувати знання про технології і технологічну діяльність як основний засіб проектної, дизайнерської, творчої,

підприємницької та інших видів сучасної діяльності людини. Впровадження творчого задуму в готовий продукт неможливо реалізувати, не знаючи складу, властивостей і способів використання речовин і матеріалів.

Через відсутність цілісних досліджень, предметом яких був би добір змісту, пошук форм, методів і засобів професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах вищої освіти, дослідження за обраною Н.С. Безносюк темою вважаю затребуваним і своєчасним.

Вивчення автореферату та рукопису дисертації Н.С. Безносюк дозволило оцінити актуальність теми дослідження, обґрунтованість наукових положень, рекомендацій і висновків, які було сформульовано здобувачкою, їх новизну, достовірність, повноту висвітлення результатів наукового пошуку у публікаціях та відповідність дисертаційного дослідження вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

У своєму дослідженні авторка, згідно поставлених завдань, проаналізувала стан професійно орієнтованого навчання хімії в теорії та практиці закладів вищої освіти та з'ясувала місце і роль хімії у підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій; обґрунтувала та розробила методичну систему професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та технологій; створила навчально-методичне забезпечення реалізації професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та технологій за обґрунтованою у дослідженні методичною системою; експериментально перевірила результативність розробленої методичної системи професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Наукові положення та висновки рецензованого рукопису сформульовані на підставі порівняльного аналізу достатньої кількості літературних джерел. У роботі представлений аналіз практики підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у педагогічних закладах вищої освіти та результати усіх етапів педагогічного експерименту, у якому дисертантка брала безпосередню

участь.

Достовірність теоретичних положення та отриманих практичних результати, представлених Н.С. Безносюк, не викликають жодних сумнівів, оскільки вони є результатом використання комплексу відповідних дослідницьких методів, всебічного аналізу джерельної бази, педагогічного експерименту та підкріплені належним рівнем теоретичних узагальнень. Обчислення та статистична обробка результатів педагогічного експерименту наведені у відповідному розділі.

Беззаперечною науковою новизною є розроблення методичної системи професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та технологій та удосконалення змісту обов'язкової навчальної дисципліни «Хімія (за професійним спрямуванням)» на засадах міжпредметної інтеграції та професійної спрямованості.

Основні результати дослідження Н.С. Безносюк знайшли відображення в 14 публікаціях (8 одноосібних), з яких 5 статей розміщено у фахових наукових виданнях України, 1 – у зарубіжному науковому виданні, яке входить до наукометричної бази. Апробацію матеріалів засвідчують 8 опублікованих наукових праць: 1 навчальний посібник, 1 навчальна програма, 6 тез і матеріалів науково-практичних конференцій.

Основні результати, обґрунтовані наукові положення, висновки і рекомендації в рукописі дисертації та авторефераті є ідентичними.

Зауважень, які б стосувалися змісту та оформлення рукописів дисертації й автореферату та впливали на позитивну оцінку дослідження, виконаного Н.С. Безносюк, немає.

Відзначаючи новизну, повноту, чіткість та виваженість рецензованого дослідження, дозволимо собі висловити міркування щодо окремих положень дисертації, які, з нашої точки зору, є дискусійними:

1. Під час виконання дисертаційного дослідження було проведено детальний аналіз освітніх програм підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій з метою визначення навчальних дисциплін, до змісту яких інтегровано хімічні поняття. Дотримуємося думки, що робота значно

виграла б, якби аналогічним чином було проведено аналіз шкільних програм з трудового навчання та технологій рівня стандарту та профільного рівня.

2. У тексті дисертації на с. 66 йдеться про те, що варіативна компонента навчальної дисципліни «Хімія (за професійним спрямуванням)» структурно відповідає інваріантній, доповнює її та реалізує міждисциплінарний розвиток змісту дисциплін професійної підготовки, проте з тексту не досить чітко зрозуміло, яким саме чином ця компонента реалізується на практиці.

3. Спираючись на дидактичні принципи системності, послідовності та наступності, а також на принцип провідної ролі теорії у навчанні хімії вважаємо за доцільно порекомендувати дещо змінити послідовність викладання тем навчальної дисципліни «Хімія (за професійним спрямуванням)». Наприклад, розділ «Хімія неорганічних сполук», у якому йдеться про загальну характеристику металічних та неметалічних елементів, на нашу думку, було б доречно викладати після теми «Періодичний закон і періодична система Хімічних елементів Д.І.Менделєєва», а тему «Дисперсні системи. Розчини» - перед темою «Хімічні реакції та закономірності їх перебігу».

4. На нашу думку, бажано було б винести матеріали електронного навчально-методичного комплексу у додатки для забезпечення можливості більш детального ознайомлення з ними (лабораторні заняття, завдання до самостійної роботи, матеріали лекцій, мультимедійні презентації, що використовуються, тощо).

5. У розділі III дисертації наведено результати констатувального та формувального експерименту та означено кількість здобувачів освіти, які брали участь у дослідженні на різних його етапах, проте у авторефераті загальна кількість учасників не зазначена, а представлена тільки у зведених таблицях, що дещо ускладнює осмислення інформації.

Означені дискусійні моменти жодним чином не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи Н.С. Безносюк.

Вважаємо, що робота Н.С. Безносюк є самостійним дослідженням, яке являє собою оригінальний та сучасний підхід до розробки методики професійно орієнтованого навчання хімії майбутніх учителів трудового навчання та

технологій.

Дисертаційне дослідження Наталії Сафронівни Безносок, яке представлено на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія) є завершеною роботою, яка містить науково обґрунтовані положення й експериментальні результати, що підтверджені статистично і математично, характеризується єдністю змісту і є особистим внеском здобувача в науку. Робота відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» (пп. 9, 11, 12 і 13), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а його автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (хімія).

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри біології,

здоров'я людини та фізичної реабілітації

Бердянського державного

педагогічного університету

Н.С. Пшенична

Вчений секретар

О.І. Попова

